Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEJ ADVOKÁTKY
JULIANE KOKOTT
prednesené 11. decembra 2014[1]

Vec C-286/13 P

**Dole Food Company, Inc.,a
Dole Fresh Fruit Europe OHG
proti**

Európskej komisii

„Odvolanie — Hospodárska súťaž — Kartely — Zosúladené postupy — Európsky trh s banánmi — Referenčné ceny — Štruktúra trhu — Výpočet podielov na trhu — Zelené banány a žlté banány — Cielené obmedzovanie hospodárskej súťaže — Priebeh prvostupňového súdneho konania“

Obsah

I – Úvod 3

II – Okolnosti predchádzajúce sporu 3

III – Konanie pred Súdnym dvorom a návrhy účastníkov konania 5

IV – Posúdenie odvolania 5

A – Prvý odvolací dôvod: Procesné chyby 5

1. O prípustnosti argumentácie Komisie uvedenej v prvostupňovom konaní (prvá časť prvého odvolacieho dôvodu) 6

2. O prípustnosti argumentácie spoločnosti Dole uvedenej v prvostupňovom konaní (druhá a tretia časť prvého odvolacieho dôvodu) 7

a) O predložení písomného dokumentu na pojednávaní (druhá časť prvého odvolacieho dôvodu) 7

b) O neprípustnosti prílohy repliky podanej spoločnosťou Dole (tretia časť prvého odvolacieho dôvodu) 8

c) Predbežný záver 8

1 — Jazyk prednesu: nemčina.

3. O zásade rovnosti v konaní (štvrtá časť prvého odvolacieho dôvodu) 9

4. O námietke nesprávneho zistenia skutkového stavu Všeobecným súdom (piata časť prvého odvolacieho dôvodu) 9

B – Druhý odvolací dôvod: Skreslenie skutkových okolností 11

C – Tretí odvolací dôvod: „Nedostatočné posúdenie dôkazov“ Všeobecným súdom 12

1. O štruktúre trhu a o postavení zúčastnených podnikov na trhu – význam žltých a zelených banánov pri výpočte podielov na trhu (prvá časť tretieho odvolacieho dôvodu) 12

Doplňujúce vyjadrenia v súvislosti s meritórnou kritikou výšky podielov na trhu 14

2. O opise výmeny informácií medzi účastníkmi kartelu (druhá, tretia a štvrtá časť tretieho odvolacieho dôvodu) 15

a) O požiadavkách týkajúcich sa odôvodnenia sporného rozhodnutia (druhá a tretia časť tretieho odvolacieho dôvodu) 15

b) O tvrdení spoločnosti Dole, že zamestnanci podieľajúci sa na výmene informácií neboli sami zodpovední za určenie referenčných cien (štvrtá časť tretieho odvolacieho dôvodu) 16

3. O pojme cieleného obmedzovania hospodárskej súťaže (piata časť tretieho odvolacieho dôvodu) 17

a) Relevantné právne kritériá 17

b) Uplatnenie relevantných právnych kritérií v konkrétnom prípade 18

– O druhu výmeny informácií a jej predmete 18

– O frekvencii a pravidelnosti výmeny informácií 20

– O štruktúre trhu 20

– Zhrnutie 21

4. Predbežný záver 21

D – Štvrtý odvolací dôvod: Výpočet pokuty 21

1. Prvá časť štvrtého odvolacieho dôvodu: Zohľadnenie predaja dcérskych spoločností spoločnosti Dole, ktoré nie sú účastníkmi kartelu 21

2. Druhá časť štvrtého odvolacieho dôvodu: dvojité zohľadnenie toho istého predaja 22

E – Zhrnutie 23

V – Trovy konania 24

VI – Návrh 24

I – **Úvod**

1. Asi žiadne iné ovocie nespôsobilo v uplynulých rokoch v Európe toľko urputných a rôznorodých právnych sporov ako banány.[2] Súdny dvor sa v prejednávanom prípade musí opäť, ako už pred viac ako 30 rokmi[3], zaoberať určitými problémami z oblasti práva hospodárskej súťaže súvisiacimi s banánmi.

2. Tieto otázky vznikajú v súvislosti s „banánovým kartelom“, ktorého členovia sa vo viacerých členských štátoch Európskej únie dopustili protisúťažného zosúladeného postupu. Európska komisia uložila jednotlivým účastníkom kartelu rozhodnutím z 15. októbra 2008[4] niekoľko miliónové pokuty z dôvodu porušenia článku 81 ES (teraz článok 101 ZFEÚ). Spoločnosť Dole Food Company, Inc. a jej dcérska spoločnosť Dole Fresh Fruit Europe OHG[5] boli svojou žalobou podanou proti tomuto rozhodnutiu na prvom stupni neúspešné a teraz sa snažia uplatniť svoju žiadosť o právnu ochranu pred Súdnym dvorom ako odvolacou inštanciou.

3. Stredobodom pozornosti je teraz otázka, či zelené a žlté banány možno pri posudzovaní štruktúry trhu, ako aj postavenia a správania zúčastnených podnikov na dotknutom trhu, „hádzať do jedného vreca“. Táto otázka vzniká zakaždým v úplne iných súvislostiach a predstavuje hlavnú líniu odvolania. Dole sa domnieva, že Všeobecný súd neposúdil dostatočne jej tvrdenia uvedené v tejto súvislosti a skreslil skutkové okolnosti. Dole okrem toho napáda nesprávne právne posúdenie pokiaľ ide o pojem cieleného obmedzovania hospodárskej súťaže, ako aj rôzne procesné vady, ktorých sa mal Všeobecný súd dopustiť vo svojom prvostupňovom rozsudku zo 14. marca 2013 (vec T-588/08)[6].

4. Prejednávané konanie vo veci C-286/13 P úzko súvisí s odvolacím konaním vo veciach C-293/13 P a C-294/13, v ktorých dnes tiež predložím svoje návrhy. Tam položené právne otázky sa však týkajú – s výnimkou problematiky cieleného obmedzovania hospodárskej súťaže – úplne iných otázok, než sú otázky položené v prejednávanom prípade.

II – **Okolnosti predchádzajúce sporu**

5. Predmetom správneho konania vedeného Komisiou bol zosúladený postup viacerých podnikov pôsobiacich na trhu s banánmi (ďalej len „zúčastnené podniky“) – medzi nimi Dole[7] – spočívajúci v koordinácii referenčných cien banánov predávaných v severnej Európe v rokoch 2000, 2001 a 2002.

6. Podľa zistení Všeobecného súdu sa spravidla prepravia ešte zelené banány loďami z latinskoamerických prístavov do severnej Európy, a to väčšinou raz týždenne.[8]

2 — Pozri najmä rozsudky United Brands a United Brands Continentaal/Komisia (27/76, EU:C:1978:22, v súvislosti so zneužívaním dominantného postavenia na trhu), Cooperativa Co-Frutta (193/85, EU:C:1987:210, v súvislosti so spotrebnou daňou z banánov), Nemecko/Rada (C-280/93, EU:C:1994:367, v súvislosti so zákonnosťou spoločnej organizácie trhov s banánmi), Atlanta Fruchthandelsgesellschaft a i. (I) (C-465/93, EU:C:1995:369, v súvislosti s otázkami predbežných opatrení vnútroštátnych súdov), Van Parys (C-377/02, EU:C:2005:121, v súvislosti s otázkou preskúmateľnosti právnych aktov Únie založenej na práve WTO) a FIAMM a i./Rada a Komisia (C-120/06 P a C-121/06 P, EU:C:2008:476, v súvislosti s vylúčením nárokov na odškodnenie z dôvodu zákonného postupu orgánov Únie).

3 — Otázke banánov z hľadiska práva hospodárskej súťaže sa Súdny dvor venoval už v 70. rokoch v rozsudku United Brands a United Brands Continentaal/Komisia (27/76, EU:C:1978:22).

4 — Rozhodnutie Komisie K (2008) 5955 v konečnom znení z 15. októbra 2008 v konaní podľa článku 81 [ES] (vec COMP/39.188 – Banány, zhrnuté v Ú. v. EÚ C 189, 2009, s. 12), ďalej len „sporné rozhodnutie“.

5 — Ďalej spolu len „Dole“ alebo „odvolateľky“. Dole Fresh Fruit Europe pôsobila dočasne pod názvom Dole Germany; pod týmto názvom vstúpila do prvostupňového konania ako žalobkyňa na strane spoločnosti Dole Food.

6 — Rozsudok Dole Food a Dole Germany/Komisia (T-588/08, EU:T:2013:130).

7 — Zosúladeného postupu sa zúčastnili popri spoločnosti Dole v neposlednom rade aj Chiquita a Internationale Fruchtimport Gesellschaft Weichert, ktorá je prepojená so spoločnosťou Del Monte.

8 — Pozri v tejto a ďalšej súvislosti body 8 až 23 napadnutého rozsudku.

7. Európskym odberateľom sú banány dodávané buď priamo ešte zelené alebo sa nechajú približne sedem dní dozrieť a dodávajú sa žlté. Dozrievanie môže vykonávať dovozca alebo iný subjekt v jeho mene, alebo ho môže zabezpečiť odberateľ. Zákazníkmi dovozcov sú obvykle subjekty zaoberajúce sa dozrievaním alebo maloobchodné reťazce.

8. Tvorba cien týchto banánov v rozhodujúcom období bola v severnej Európe organizovaná v týždenných cykloch na základe referenčných cien zelených banánov. Referenčná cena žltých banánov sa spravidla vypočítala z referenčnej ceny zelených banánov navýšenej o poplatok za dozretie. Ceny, ktoré maloobchodníci a predajcovia platili (takzvané „skutočné ceny“ alebo „transakčné ceny“), vychádzali potom buď z rokovaní, ktoré sa konali na týždennom základe, za normálnych okolností vo štvrtok poobede alebo v piatok, alebo zo zmlúv o dodávkach s vopred stanovenými cenovými vzorcami.

9. Zúčastnené podniky na jednej strane nadviazali dvojstranné kontakty, v rámci ktorých diskutovali o relevantných faktoroch týždenného stanovenia referenčných cien alebo prerokúvali či prezrádzali si vývoj cien, alebo si poskytovali údaje o referenčných cenách na nasledujúci týždeň. Tieto kontakty sa uskutočňovali obvykle v stredu pred tým, ako zúčastnené podniky stanovili svoje referenčné ceny, a všetky sa týkali budúcich referenčných cien. Uvedené dvojstranné kontakty mali za cieľ znížiť neistotu spojenú so správaním účastníkov, pokiaľ ide o referenčné ceny, ktoré mali stanoviť vo štvrtok dopoludnia.

10. Na druhej strane si zúčastnené podniky obojstranne vymenili svoje referenčné ceny po tom, čo ich stanovili vo štvrtok ráno. Táto výmena informácií im umožnila kontrolovať individuálne rozhodnutia o stanovení cien vzhľadom na kontakty pred stanovením cien, ku ktorým došlo predtým, a posilnila ich vzájomnú spoluprácu.

11. Referenčné ceny slúžili prinajmenšom ako signály, trendy alebo údaje pre trh, pokiaľ ide o plánovaný vývoj cien banánov. Okrem toho pri niektorých transakciách bola cena na základe zmluvne dohodnutých cenových vzorcov priamo naviazaná na referenčné ceny.

12. Zúčastnené podniky museli pri určovaní svojho správania na trhu nevyhnutne zohľadniť informácie získané od svojich konkurentov, čo Chiquita a Dole dokonca výslovne pripustili.

13. Chiquita podala Komisii 8. apríla 2005 žiadosť o zhovievavosť na základe oznámenia o spolupráci z roku 2002 [9]. Po vykonaní inšpekcií v rôznych podnikoch, okrem iného aj v priestoroch spoločnosti Dole Fresh Fruit Europe, a zaslaní viacerých žiadostí o informácie, Komisia 20. júla 2007 poslala mnohým podnikom pôsobiacim na trhu s banánmi oznámenie o výhradách. V ďalšom priebehu správneho konania bol dotknutým podnikom sprístupnený spis, a medzi 4. až 6. februárom 2008 boli podniky vypočuté. Dňa 15. októbra 2008 Komisia napokon prijala sporné rozhodnutie.

14. Komisia v spornom rozhodnutí konštatovala, že viaceré podniky, medzi nimi aj Dole, porušili článok 81 ES tým, že sa zúčastnili zosúladeného postupu, ktorý spočíval v koordinovaní referenčných cien banánov. Z geografického hľadiska sa porušenie týkalo Belgicka, Dánska, Nemecka, Fínska, Luxemburska, Holandska, Rakúska a Švédska. [10] Komisia určila, že účasť spoločnosti Dole na porušovaní trvala v období od 1. januára 2000 do 31. decembra 2002. [11]

15. Komisia uložila v spornom rozhodnutí viacerým zúčastneným podnikom pokuty z dôvodu ich účasti na porušení. Podniku Dole tvorenému zo spoločností Dole Food a Dole Fresh Fruit Europe uložila Komisia pokutu spoločne a nerozdielne vo výške 45,6 milióna eur. [12]

9 — Oznámenie Komisie o oslobodení od pokút a znížení pokút v prípadoch kartelov (Ú. v. ES C 45, 2002, s. 3; Mim. vyd. 08/002, s. 155).

10 — Článok 1 sporného rozhodnutia.

11 — Článok 1 písm. e) a f) sporného rozhodnutia.

12 — Článok 2 písm. b) sporného rozhodnutia.

16. Viacerí adresáti sporného rozhodnutia sa prostredníctvom žalôb o neplatnosť tohto rozhodnutia domáhali právnej ochrany na prvom stupni na Všeobecnom súde. Žalobu o neplatnosť podanú 24. decembra 2008 spoločnosťami Dole Food Company a Dole Germany Všeobecný súd 14. marca 2013 v celom rozsahu zamietol napadnutým rozsudkom a žalobkyniam uložil povinnosť nahradiť trovy konania.

III – **Konanie pred Súdnym dvorom a návrhy účastníkov konania**

17. Dole Food a Dole Fresh Fruit Europe podali 24. mája 2013 spoločne toto odvolanie proti rozsudku Všeobecného súdu. Navrhujú, aby Súdny dvor:

— zrušil úplne alebo čiastočne napadnutý rozsudok v rozsahu, v akom zamieta žalobu odvolateliek,

— zrušil úplne alebo čiastočne sporné rozhodnutie v rozsahu, v akom sa týka odvolateliek,

— na základe neobmedzenej právomoci podľa článku 261 ZFEÚ zrušil alebo znížil pokutu uloženú odvolateľkám,

— subsidiárne vrátil vec Všeobecnému súdu, aby rozhodol v súlade s rozhodnutím Súdneho dvora,

ďalej:

— zaviazal Komisiu na náhradu trov tohto konania a trov konania pred Všeobecným súdom.

18. Komisia navrhuje, aby Súdny dvor:

— zamietol odvolanie,

— subsidiárne zamietol žalobu o neplatnosť,

ako aj

— zaviazal odvolateľky na náhradu trov konania vo veci odvolania a subsidiárne vo veci žaloby o neplatnosť.

19. Pred Súdnym dvorom sa odvolanie prerokovalo písomne a ústne na pojednávaní, ktoré sa konalo 8. októbra 2014.

IV – **Posúdenie odvolania**

20. Mnohé výhrady, ktoré Dole podáva proti napadnutému rozsudku, sú predmetom dohromady štyroch odvolacích dôvodov, ktoré teraz postupne preskúmam.

A – *Prvý odvolací dôvod: Procesné chyby*

21. V prvom odvolacom dôvode, ktorý je rozdelený na päť častí, odvolateľky tvrdia, že Všeobecný súd sa pri preskúmaní dopustil viacerých procesných chýb.

1. O prípustnosti argumentácie Komisie uvedenej v prvostupňovom konaní (prvá časť prvého odvolacieho dôvodu)

22. Dole Všeobecnému súdu v prvom rade vytýka, že konal nesprávne, keď Komisii v súdnom konaní povolil po prvýkrát zaujať stanovisko k dôkazom, ktoré sa nachádzajú v spisoch správneho konania a ktoré sú v rozpore so zisteniami sporného rozhodnutia. Všeobecný súd tým porušil požiadavku odôvodnenia právnych aktov Únie podľa článku 253 ES v spojení so zákazom oneskoreného tvrdenia podľa článku 48 ods. 2 svojho rokovacieho poriadku.

23. Tejto výhrade predchádzal argument spoločnosti Dole, že jej referenčné ceny a referenčné ceny spoločnosti Chiquita sa nevzťahujú na tie isté kalendárne týždne, a týkajú sa preto banánov, ktoré si na maloobchodnej úrovni nekonkurujú.[13] Komisia sa tým zaoberala po prvýkrát až v konaní pred Všeobecným súdom, hoci dôkazy v spisoch správneho konania jej umožňovali vyjadriť sa k tomu už v spornom rozhodnutí.

24. Podľa zistení Všeobecného súdu, ktoré neboli prejednávaným odvolaním spochybnené, Dole svoj argument o neexistencii hospodárskej súťaže na maloobchodnej úrovni, pokiaľ ide o jej banány a banány spoločnosti, neuviedla v správnom konaní, ale až v konaní pred Všeobecným súdom.[14]

25. Za týchto okolností je samozrejmé, že Všeobecný súd musel dať Komisii v prvostupňovom konaní príležitosť, aby sa vyjadrila k tomuto argumentu spoločnosti Dole, uvedenému po prvýkrát v žalobe. Porušenie článku 48 ods. 2 Rokovacieho poriadku Všeobecného súdu je preto a *priori* vylúčené.[15] Komisia má totiž v súdnom konaní, tak ako všetci iní účastníci, právo na kontradiktórne konanie.[16]

26. Právo Komisie na kontradiktórne konanie však musí byť primerane vyvážené právom dotknutých podnikov na spravodlivý proces a účinnú súdnu ochranu (článok 47 Charty základných práv).[17] V súlade s tým je Komisia síce v konaní pred Všeobecným súdom v rámci svojich obranných tvrdení oprávnená bližšie objasniť dôvody sporného rozhodnutia.[18] Úplne nové dôvody sporného rozhodnutia však Komisia v konaní pred Všeobecným súdom nemôže uviesť. Pôvodná absencia odôvodnenia totiž nemôže byť napravená tým, že dotknutá osoba sa dozvie o dôvodoch rozhodnutia v priebehu konania pred súdmi Únie.[19] Obzvlášť prísny je tento zákaz „dodatočného predkladania dôvodov“ pred Všeobecným súdom v trestnoprávnych a podobných konaniach, ako sú kartelové konania.[20]

27. V prejednávanom prípade zo sporného rozhodnutia jasne a jednoznačne vyplýva, že referenčné ceny zúčastnených podnikov slúžili podľa Komisie prinajmenšom ako signály, trendy a/alebo údaje pre trh o plánovanom vývoji cien banánov a že okrem toho pri niektorých transakciách nadobudli význam na základe zmluvne dohodnutých cenových vzorcov.[21]

13 — Pozri bod 119 napadnutého rozsudku.

14 — Body 128 až 132 napadnutého rozsudku.

15 — V tomto zmysle rozsudok Alliance One International a Standard Commercial Tobacco/Komisia (C-628/10 P a C-14/11 P, EU:C:2012:479, bod 58).

16 — Rozsudok Komisia/Írsko a i. (C-89/08 P, EU:C:2009:742, bod 53); v tomto zmysle rozsudok Überprüfung M/EMEA (C-197/09 RX-II, EU:C:2009:804, bod 42).

17 — Pozri moje návrhy vo veci Schlussanträge Alliance One International a Standard Commercial Tobacco/Komisia (C-628/10 P a C-14/11 P, EU:C:2012:11, bod 109).

18 — Rozsudok Stora Kopparbergs Bergslags/Komisia (C-286/98 P, EU:C:2000:630, bod 61); v tomto zmysle už rozsudky Präsident Ruhrkohlen-Verkaufsgesellschaft a i./Vysoký úrad (36/59 až 38/59 a 40/59, EU:C:1960:36, najmä s. 926 a 927) a Picciolo/Parlament (111/83, EU:C:1984:200, bod 22).

19 — Rozsudky Michel/Parlament (195/80, EU:C:1981:284, bod 22), Dansk Rørindustri a i./Komisia (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, EU:C:2005:408, bod 463), Elf Aquitaine/Komisia (C-521/09 P, EU:C:2011:620, bod 149) a Alliance One International a Standard Commercial Tobacco/Komisia (EU:C:2012:479, bod 74).

20 — V súvislosti s trestným právom v užšom zmysle pozri rozsudok E a F (C-550/09, EU:C:2010:382, bod 59); v súvislosti s oblasťami trestnoprávneho charakteru – v prejednávanom prípade s kartelmi – pozri rozsudky Dansk Rørindustri a i./Komisia (EU:C:2005:408, bod 463) a Elf Aquitaine/Komisia (EU:C:2011:620, bod 149).

21 — Bod 19 napadnutého rozsudku a odôvodnenie 115 sporného rozhodnutia.

28. Už z tohto odôvodnenia sporného rozhodnutia je jasné, že podľa Komisie boli zosúladené postupy týkajúce sa referenčných cien konkrétne spôsobilé ovplyvňovať trh s banánmi bez ohľadu na to, či si konkrétne produkty zúčastnených podnikov priamo konkurovali na maloobchodnej úrovni alebo nie.

29. Všeobecný súd preto správne predpokladal, že odôvodnenie sporného rozhodnutia spĺňalo požiadavky podľa článku 253 ES (teraz článok 296 ods. 2 ZFEÚ) a že doplňujúce vyjadrenia Komisie v prvostupňovom konaní, ktoré boli podnietené výlučne tvrdeniami spoločnosti Dole v žalobe, neslúžili ako dodatočné odôvodnenie sporného rozhodnutia, ale iba k jeho obrana a objasnenie. [22]

30. V konečnom dôsledku je preto prvá časť prvého odvolacieho dôvodu nedôvodná.

2. O prípustnosti argumentácie spoločnosti Dole uvedenej v prvostupňovom konaní (druhá a tretia časť prvého odvolacieho dôvodu)

31. Dole následne namieta, že Všeobecný súd konal nesprávne, keď dva písomné dokumenty, ktoré predložila, vyhlásil za neprípustné a nezaoberal sa nimi.

a) O predložení písomného dokumentu na pojednávaní (druhá časť prvého odvolacieho dôvodu)

32. Prvá výhrada spoločnosti Dole sa týka procesnej chyby spočívajúcej v tom, že Všeobecný súd jej zabránil, aby na pojednávaní predložila písomný dokument, ktorý mal slúžiť na vyvrátenie údajne nového tvrdenia Komisie v duplike. [23]

33. V prípade písomného dokumentu išlo o výňatok zo spisu správneho konania, ktorým chcela Dole podľa vlastného vyjadrenia dokázať, že takzvaná referenčná cena Aldi je relevantná iba pre žlté banány, nie však pre zelené banány, keďže sa vzťahuje na banány, ktoré Aldi kupuje o dva týždne neskôr. Dole tým chcela vyvrátiť údajný argument Komisie v duplike, že referenčná cena Aldi je relevantná aj pri stanovení cien zelených banánov.

34. V zásade môže žalobca z prvostupňového konania na pojednávaní pred Všeobecným súdom pokojne odpovedať na písomné vyjadrenia žalovaného, ktoré sú obsiahnuté v jeho poslednom podaní – v duplike. Ak toto podanie obsahuje nové aspekty, žalobcovi nemožno ešte ani v tomto neskorom procesnom štádiu kategoricky zabrániť, aby na účely vyvrátenia uvedených tvrdení predložil nové dôkazy.

35. O takýto prípad však v prejednávanej veci nešlo.

36. Na jednej strane si treba uvedomiť, že referenčná cena Aldi už bola predmetom správneho konania a sporného rozhodnutia. [24] Zo súdneho spisu vyplýva, že dosah a význam referenčných cien Aldi boli od začiatku predmetom sporu medzi účastníkmi konania aj v písomnej časti prvostupňového konania pred Všeobecným súdom. V žiadnom prípade teda nešlo o nový aspekt, ktorý by bol v rámci konania predložený po prvýkrát v duplike Komisie.

37. Pokiaľ teda Dole považovala za dôležité napraviť vyjadrenia Komisie týkajúce sa referenčných cien Aldi a na tento účel vychádzať zo spisov správneho konania, mala na to dostatočnú príležitosť už v písomnej časti prvostupňového konania. Dole mohla najmä už vo svojej žalobe, najneskôr však v duplike poukázať na osobitosť, že referenčné ceny Aldi sa vzťahovali na žlté banány, ktoré mali byť kúpené o dva týždne neskôr.

22 — Body 133 až 135 napadnutého rozsudku.

23 — Body 40 až 48 napadnutého rozsudku.

24 — Bod 14 napadnutého rozsudku a odôvodnenie 104 sporného rozhodnutia.

38. Na druhej strane treba zdôrazniť, že v skutočnosti to bola samotná Dole, ktorá vo svojej prvostupňovej žalobe uviedla, že nákupná cena Aldi za žlté banány slúžila ako referenčná cena pre všetkých odberateľ banánov v severnej Európe bez ohľadu na to, či kupovali zelené alebo žlté banány. [25]

39. Za týchto okolností Dole nemôže tvrdiť, že na pojednávaní chcela napraviť – údajne nesprávne – tvrdenie Komisie. Skôr išlo o pokus predložiť pod zámienkou takéhoto napravenia nové dôvody, ktoré boli navyše v rozpore s vlastnými tvrdeniami spoločnosti Dole uvedenými v predchádzajúcej písomnej časti konania. Takéto taktické manévre sú v rozpore s pravidlom o vylúčení dôkazov uvedeným v článku 48 Rokovacieho poriadku Všeobecného súdu.

40. Všeobecný súd preto konal úplne správne, keď nezohľadnil dokument, ktorý predložila Dole na pojednávaní [26].

b) O neprípustnosti prílohy repliky podanej spoločnosťou Dole (tretia časť prvého odvolacieho dôvodu)

41. Dole po druhé uvádza, že Všeobecný súd sa dopustil nesprávneho právneho posúdenia, keď prílohu C 7 jej repliky predloženej v prvostupňovom konaní vyhlásil za neprípustnú. Táto výhrada smeruje proti bodom 460 až 470 napadnutého rozsudku, v ktorých Všeobecný súd spomínanú prílohu skutočne zamietol ako „neprípustnú“.

42. Pomocou spomínanej prílohy C 7 chcela Dole v prvostupňovom konaní preukázať, že Komisia vytrhla z kontextu niektoré vyhlásenia, ktoré Dole urobila v priebehu správneho konania.

43. Pri pohľade na spisy správneho konania zistíme, že replika spoločnosti Dole neobsahuje informácie o tom, o ktoré vyhlásenia v priebehu správneho konania ide a do akej miery vyložila Komisia tieto vyhlásenia nesprávne. Výlučne príloha C 7 obsahuje v tejto súvislosti podstatné vyjadrenia.

44. Dole tým nedodržala procesnú zásadu, podľa ktorej argumenty účastníkov konania musia byť uvedené v ich písomných podaniach a prílohy týchto podaní majú čisto dôkaznú a podpornú funkciu. [27] Podľa tejto zásady celkový odkaz na iné písomnosti, aj keď sú pripojené k žalobe, nemôže napraviť nedostatok podstatných zložiek právnej argumentácie, ktoré musia byť uvedené v danom písomnom podaní. [28] Nie je povinnosťou Všeobecného súdu, aby v prílohách hľadal a identifikoval žalobné dôvody a tvrdenia, ktoré by mohol považovať za základ žaloby. [29]

45. Všeobecný súd preto konal úplne správne, keď v prejednávanom prípade odmietol zohľadniť obsah prílohy C 7.

c) Predbežný záver

46. Aj druhá a tretia časť prvého odvolacieho dôvodu sú preto neopodstatnené.

25 — V jazyku konania: „…Aldi's pricing for yellow bananas served as a reference price for all purchasers of bananas, whether green or yellow, in Northern Europe“ (bod 47 *in fine* žaloby podanej spoločnosťou Dole vo veci T-588/08; pozri tiež bod 46 *in fine* spomínanej žaloby).

26 — Dokument je v bode 48 napadnutého rozsudku trochu neobvykle „vyhlásený za neprípustný“.

27 — Rozsudok Dansk Rørindustri a i./Komisia (EU:C:2005:408, body 97 a 100).

28 — Rozsudky Versalis/Komisia (C-511/11 P, EU:C:2013:386, bod 115) a MasterCard a i./Komisia (C-382/12 P, EU:C:2014:2201, bod 40).

29 — Rozsudky Dansk Rørindustri a i./Komisia (EU:C:2005:408, body 98 a 100) a MasterCard a i./Komisia (EU:C:2014:2201, bod 41).

3. O zásade rovnosti v konaní (štvrtá časť prvého odvolacieho dôvodu)

47. V štvrtej časti prvého odvolacieho dôvodu Dole argumentuje, že Všeobecný súd porušil zásadu rovnosti v konaní tým, že nepripustil dôkazy predložené spoločnosťou Dole v prvostupňovom konaní, zatiaľ čo Komisii povolil uviesť nové výhrady a argumenty.

48. Zásada rovnosti v konaní, ako prejav požiadavky spravodlivého konania pred súdmi Únie, má bezpochyby mimoriadny význam. Táto zásada zahŕňa povinnosť poskytnúť každému účastníkovi konania primeranú možnosť uviesť svoje tvrdenia vrátane dôkazov za podmienok, ktoré ho zjavne neznevýhodňujú vo vzťahu k protistrane. [30]

49. V prejednávanom prípade však výhrada údajného porušenia zásady rovnosti v konaní neobsahuje zásadné argumenty odvolateliek, z ktorých by bolo možné odvodiť akékoľvek – a už vôbec nie *zjavné* – procesné znevýhodnenie spoločnosti Dole voči Komisii v prvostupňovom konaní.

50. Dole odôvodňuje svoju výhradu skôr iba celkovým odkazom na svoje tvrdenia v prvej, druhej a tretej časti prvého odvolacieho dôvodu. Inými slovami, táto štvrtá časť prvého odvolacieho dôvodu je viazaná na predchádzajúce tri.

51. Keďže prvú, druhú a tretiu časť prvého odvolacieho dôvodu treba zamietnuť, ani tejto štvrtej časti, ktorá sa zakladá na zásade rovnosti v konaní, nemožno vyhovieť.

4. O námietke nesprávneho zistenia skutkového stavu Všeobecným súdom (piata časť prvého odvolacieho dôvodu)

52. V piatej a poslednej časti tohto prvého odvolacieho dôvodu Dole napokon uvádza, že Všeobecný súd opomenul správne zistiť skutkový stav prostredníctvom uplatnenia článkov 64 a 65 svojho rokovacieho poriadku. Údajné nesprávne právne posúdenie spočíva podľa spoločnosti Dole v tom, že Všeobecný súd položil iba ústne otázky, ale neuplatnil žiadne opatrenia na zabezpečenie priebehu konania, ani nevykonal dokazovanie napriek tomu, že vo vzťahu k určitým rozhodujúcim skutkovým okolnostiam „bol zjavne zmätený“. Všeobecný súd tým podľa odvolateliek porušil zásady dokazovania, ako aj svoju povinnosť správne zistiť skutkový stav a zároveň aj právo na obhajobu spoločnosti Dole.

53. V prvom rade treba poznamenať, že je úlohou odvolateliek, aby vo svojom odvolaní presne uviedli kritizované časti napadnutého rozsudku, ako aj právne argumenty, o ktoré sa ich výhrady konkrétne opierajú. [31] Odvolanie, ktoré nemá koherentnú štruktúru a obmedzuje sa na všeobecné tvrdenia bez toho, aby presne odkazovalo na body napadnutého rozsudku, v ktorom prišlo údajne k nesprávnemu právnemu posúdeniu, treba zamietnuť ako zjavne neprípustné. [32]

54. Vzhľadom na mimoriadnu vágnosť tvrdenia spoločnosti Dole mám vážne pochybnosti o tom, či piatu časť prvého odvolacieho dôvodu možno vôbec považovať za prípustnú. Odvolanie totiž neobsahuje nič viac než záhadný odkaz na „zmätenosť“ Všeobecného súdu vo vzťahu k „skutkovým okolnostiam obklopujúcim charakter referenčných cien“. Nie je uvedené, v čom táto „zmätenosť“ mala spočívať a ani len v najmenšej miere nie je uvedené, na ktorých miestach napadnutého rozsudku sa mala prejaviť. [33]

30 — Rozsudky Švédsko/API a Komisia (C-514/07 P, C-528/07 P a C-532/07 P, EU:C:2010:541, bod 88) a Otis a i. (C-199/11, EU:C:2012:684, bod 71).

31 — Rozsudky Telefónica a Telefónica de España/Komisia (C-295/12 P, EU:C:2014:2062, bod 29) a MasterCard a i./Komisia (EU:C:2014:2201, body 151 a 215).

32 — Rozsudok Telefónica a Telefónica de España/Komisia (EU:C:2014:2062, bod 30).

33 — Námietku skreslenia skutkových okolností, ktorá bola podaná iba subsidiárne, Dole v rámci tejto piatej časti prvého odvolacieho dôvodu nekonkretizuje, ale skôr odkazuje na druhý odvolací dôvod. Tejto otázke sa preto aj ja budem venovať v rámci druhého odvolacieho dôvodu (pozri body 61 až 70 týchto návrhov nižšie).

55. Nezávisle od toho však treba poznamenať, že podľa ustálenej judikatúry Všeobecný súd sám rozhoduje o prípadnej potrebe doplniť informácie, ktorými disponuje vo veciach, o ktorých rozhoduje. Dôkazný alebo chýbajúci dôkazný charakter procesných písomností patrí do jeho výlučnej právomoci v rámci posúdenia skutkového stavu, ktoré tiež podľa ustálenej judikatúry nepodlieha preskúmaniu Súdnym dvorom v konaní o odvolaní okrem prípadu, že ide o skreslenie skutkového stavu alebo dôkazov. [34]

56. Okolnosť uvedenú spoločnosťou Dole, že Všeobecný súd položil účastníkom konania na pojednávaní mnoho otázok, nemožno považovať za znak nedbalosti Všeobecného súdu pri zisťovaní skutkového stavu. Práve naopak, dôsledný výsluch účastníkov konania vedie k záveru, že Všeobecný súd sa podrobnosťami právneho sporu zaoberal mimoriadne dôsledne. Výsluch účastníkov konania je mimochodom jednou z možností uvedených v procesnoprávnych predpisoch na účely odstránenia prípadných nejasností. [35] Výsledok takéhoto výsluchu môže spôsobiť, že ďalšie opatrenia na zabezpečenie priebehu konania alebo formálne dokazovanie sa stanú zbytočnými.

57. Okrem toho treba pripomenúť, že v oblasti hospodárskej súťaže sa v konaní pred súdmi Únie uplatňuje zásada predkladania dôkazov účastníkmi konania. [36] V prípade, že Dole mala v prvostupňovom konaní dojem, že opatrenia na zabezpečenie priebehu konania alebo dokazovanie boli potrebné, mala možnosť predložiť Všeobecnému súdu v tejto súvislosti konkrétne návrhy. [37] Odvolateľky však museli na pojednávaní pred Súdnym dvorom uznať, že Dole v priebehu prvostupňového konania takéto návrhy vôbec nepodala, hoci na to mala bezpochyby dostatok príležitosti. Za týchto okolností môže Dole teraz, v štádiu odvolacieho konania, len s ťažkosťami vzniesť námietku, že Všeobecný súd zanedbal svoje povinnosti týkajúce sa objasnenia skutkového stavu. [38]

58. Všeobecný súd v právnom spore týkajúcom sa kartelov vo všeobecnosti nie je povinný *ex offo* opätovne prešetriť celý spis. [39] Je veľmi málo pravdepodobné, že by bolo možné zúžiť širokú mieru voľnej úvahy Všeobecného súdu týkajúcu sa posúdenia, aké dôkazné prostriedky sú vhodné alebo potrebné na preukázanie určitej skutočnosti, len na povinnosť predkladať z vlastnej iniciatívy ďalšie dôkazy, a to aj vtedy, keď to žiaden z účastníkov konania nežiada. To platí tým skôr, keď sú účastníci konania, tak ako v tomto prípade, veľké podniky skúsené v otázkach práva hospodárskej súťaže a keď ich zastupujú špecializovaní advokáti. [40]

59. Odvolateľky v prejednávanom prípade neuviedli žiadne osobitné okolnosti, z ktorých by bolo výnimočne možné odvodiť povinnosť Všeobecného súdu zaobstarať dôkazy *ex offo*. Ani na moju výslovnú výzvu nevedeli takéto okolnosti uviesť.

60. Ani piata časť prvého odvolacieho dôvodu teda nie dôvodná, takže tento odvolací dôvod treba v celom rozsahu zamietnuť.

34 — Rozsudky Ismeri Europa/Dvor audítorov (C-315/99 P, EU:C:2001:391, bod 19), Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland/Komisia (C-385/07 P, EU:C:2009:456, bod 163) a E.ON Energie/Komisia (C-89/11 P, EU:C:2012:738, bod 115); v tomto zmysle rozsudok Viega/Komisia (C-276/11 P, EU:C:2013:163, bod 39).

35 — Článok 24 ods. 1 prvá veta v spojení s článkom 53 ods. 1 Štatútu Súdneho dvora.

36 — Rozsudky Chalkor/Komisia (C-386/10 P, EU:C:2011:815, body 64 a 66), Schindler Holding a i./Komisia (C-501/11 P, EU:C:2013:522, bod 46) a Siemens/Komisia (C-239/11 P, C-489/11 P a C-498/11 P, EU:C:2013:866, bod 321); pozri okrem toho moje návrhy vo veci Schindler Holding a i./Komisia (C-501/11 P, EU:C:2013:248, bod 47), ako aj moje návrhy vo veci Nexans a Nexans France/Komisia (C-37/13 P, EU:C:2014:223, bod 87).

37 — V tomto zmysle rozsudok Siemens/Komisia (EU:C:2013:866, bod 322).

38 — Rozsudky Schindler Holding a i./Komisia (EU:C:2013:522, bod 46) a Viega/Komisia (EU:C:2013:163, body 41 a 42).

39 — Rozsudky Chalkor/Komisia (EU:C:2011:815, bod 66), Kone a i./Komisia (C-510/11 P, EU:C:2013:696, bod 32), ako aj Telefónica a Telefónica de España/Komisia (EU:C:2014:2062, bod 55).

40 — Pozri v tejto súvislosti moje návrhy vo veci Schindler Holding a i./Komisia (EU:C:2013:248, bod 51), ako aj moje návrhy vo veci Nexans a Nexans France/Komisia (EU:C:2014:223, body 87 a 88).

B – *Druhý odvolací dôvod: Skreslenie skutkových okolností*

61. Dole vo svojom druhom odvolacom dôvode uvádza, že Všeobecný súd skreslil celý rad skutkových okolností, ktoré sú relevantné z hľadiska správneho posúdenia porušenia v jeho právnom a ekonomickom kontexte. Odvolací dôvod smeruje proti bodom 152, 182, 184 a 232 napadnutého rozsudku.

62. V podstate ide v tejto súvislosti konkrétne o tri otázky: po prvé, či Všeobecný súd považoval referenčné ceny [41] a cenové ponuky [42] nesprávne za rovnocenné; po druhé, či Všeobecný súd nesprávne vychádzal z uplatnenia referenčných cien spoločnosti Dole pre žlté banány; a po tretie, či referenčné ceny zelených a žltých banánov spolu v rámci odvetvia tak úzko súviseli, že ich bolo možné považovať za prevoditeľné.

63. Na úvod treba poukázať na to, že domnienka skreslenia skutkových okolností alebo dôkazov je viazaná na striktné podmienky. O takéto skreslenie ide vtedy, ak sa bez poukazovania na nové dôkazy hodnotenie existujúcich dôkazov javí ako zjavne nesprávne. [43]

64. Z tvrdenia spoločnosti Dole nevyplýva nič, čo by poukazovalo na *zjavne nesprávne* posúdenie skutkových okolností a dôkazov.

65. Pokiaľ ide po prvé o údajnú rovnocennosť referenčných cien a cenových ponúk v bodoch 152, 182, 184 a 232 napadnutého rozsudku, ani všetky tieto časti rozsudku nepoužívajú takúto terminológiu. Iba v bode 182 sa vyskytuje slovo „referenčná cena“, zatiaľ čo v bode 152 je reč jednoducho o „žltej ponuke“ [44], v bode 184 o „žltej cene“ [45] a v bode 232 opäť o „žltej cene“ a o „zelenej cene“. Všeobecný súd v žiadnej z uvedených častí napadnutého rozsudku nekladie referenčné ceny na roveň cenových ponúk, rovnako nepovažuje za rovnocenné ani referenčné ceny s cenami, ktoré zákazníci skutočne platili. Námietka spoločnosti Dole vznesená v tejto súvislosti je nedôvodná.

66. V súvislosti s otázkou údajného uplatnenia referenčných cien žltých banánov spoločnosťou Dole treba po druhé pripomenúť, že Všeobecný súd používa výraz „žltá referenčná cena“ v súvislosti so spoločnosťou Dole iba v jednej jedinej časti napadnutého rozsudku, a to v bode 182 tohto rozsudku. Išlo pritom pravdepodobne skôr o redakčnú chybu, ako o zjavne nesprávne posúdenie skutkových okolností. Z tvrdenia spoločnosti Dole v každom prípade nie je jasné, do akej miery mala konkrétne táto nepresnosť formulácie v bode 182 ovplyvniť posúdenie skutkového stavu Všeobecným súdom z hľadiska práva hospodárskej súťaže a mala mať napokon vplyv na výrok napadnutého rozsudku. Bez konkrétnych dôkazov však, aj keby sa mohla predpokladať existencia skreslenia skutkových okolností, niet dôvodu na zrušenie napadnutého rozsudku. [46]

67. Po tretie, čo sa týka problematiky prevoditeľnosti zelených a žltých referenčných cien v rámci odvetvia, námietka skreslenia skutkových okolností vznesená spoločnosťou Dole sa vzťahuje na bod 232 napadnutého rozsudku. Je zaujímavé, že výraz „referenčné ceny“ [47], proti ktorému Dole namietala, sa v spomínanej často rozsudku vôbec nepoužíva. Pravda je iba to, že Všeobecný súd na

41 — V jazyku konania (angličtina): „quotation prices“; v jazyku rokovania (francúzština): „prix de référence“.

42 — V jazyku konania: „price quotes“; v jazyku rokovania: „offres de prix“. Nemecký preklas napadnutého rozsudku používa na preklad výrazu „price quotes“ výraz „angebotene Preise“ a inde zasa výraz „Preisnotierungen“, ktorý mi nepripadá vhodný (slovenský preklad napadnutého rozsudku používa pre výraz „price quotes“ preklad „cenové ponuky“).

43 — Rozsudky PKK a KNK/Rada (C-229/05 P, EU:C:2007:32, bod 37), Sniace/Komisia (C-260/05 P, EU:C:2007:700, bod 37) a Lafarge/Komisia (C-413/08 P, EU:C:2010:346, bod 17).

44 — V jazyku konania: „a yellow quote“, v jazyku rokovania: „une offre jaune“.

45 — V jazyku konania: „a yellow price“, v jazyku rokovania: „un prix jaune“.

46 — Rozsudky P & O European Ferries (Vizcaya) a Diputación Foral de Vizcaya/Komisia (C-442/03 P a C-471/03 P, EU:C:2006:356, body 67 až 69), Sison/Rada (C-266/05 P, EU:C:2007:75, body 70 až 72) a Inuit Tapiriit Kanatami a i./Parlament a Rada (C-583/11 P, EU:C:2013:625, bod 112).

47 — V jazyku konania: „quotation prices“.

uvedenom mieste vychádza z úzkej súvislosti medzi „zelenými cenami“ a „žltými cenami“. Dole nijako nepreukázala, že by toto tvrdenie mohlo byť nesprávne – či dokonca *zjavne nesprávne*. Práve naopak, záver Všeobecného súdu sa stáva nespochybniteľným práve vtedy, keď sa zohľadní aj dôkazový materiál posúdení prvostupňovým súdom v bezprostredne predchádzajúcich bodoch 220 až 231 napadnutého rozsudku, a to e-mail zamestnanca spoločnosti Atlanta z 2. januára 2003. V ňom sú názorné opísané vzájomné účinky medzi cenami uplatňovanými spoločnosťami Chiquita a Dole, aj keď jeden podnik vychádza zo „žltých cien“ a druhý zo „zelených cien“. Celkovo teda možno povedať, že aj námietka skreslenia smerujúca proti bodu 232 napadnutého rozsudku stojí na slabých základoch.

68. Vo všeobecnosti sa mi zdá, že Dole uvádza v rámci tohto druhého odvolacieho dôvodu rôzne scestné sémantické umelo vytvorené vyhlásenia, ktorých cieľom je v skutočnosti len to, aby pod zámienkou výhrady údajného skreslenia skutkových okolností jednoducho podnietili Súdny dvor k novému posúdeniu skutkového stavu.[48] Úlohou Súdneho dvora ako odvolacej inštancie však nie je nahradiť posúdenie údajov o trhu a stave hospodárskej súťaže Všeobecného súdu svojím vlastným posúdením.[49]

69. Nedostatok námietok vznesených odvolateľkami spočíva mimochodom v tom, že vytrhávajú z kontextu jednotlivé časti rozsudku. Ak sa namietané body napadnutého rozsudku neposudzujú izolovanie, ale v kontexte ostatných častí odôvodnenia rozsudku, ľahko sa dá zistiť, že Všeobecný súd správne zachytil fungovanie severoeurópskeho trhu s banánmi vrátane jeho detailov.[50] Všeobecný súd vzal na vedomie aj stále sa opakujúci argument spoločnosti Dole o neexistencii hospodárskej súťaže na maloobchodnej úrovni medzi jej banánmi a banánmi spoločnosti Chiquita[51]; skutočnosť, že tento argument napokon Všeobecný súd nepresvedčil, sama osebe nie je spôsobilá odôvodniť námietku skreslenia skutkových okolností alebo dôkazov.

70. V konečnom dôsledku preto druhý odvolací dôvod treba zamietnuť.

C – *Tretí odvolací dôvod: „Nedostatočné posúdenie dôkazov“ Všeobecným súdom*

71. Dole vo svojom treťom odvolacom dôvode, ktorý sa skladá z piatich častí, namieta „nedostatočné posúdenie dôkazov Všeobecným súdom“. Ak by sme Dole brali za slovo, tento tretí odvolací dôvodu by musel byť vyhlásený za zjavne neprípustný, keďže posúdenie skutkových okolností a dôkazov prináleží výlučne Všeobecnému súdu a Súdny dvor ako odvolacia inštancia na to – s výnimkou prípadnej výhrady skreslenia – nemá právomoc.[52] Ak sa na to však pozrieme pozornejšie, za námietkou údajného „nedostatočného posúdenia dôkazov“ sa skrývajú v podstate rôzne výhrady týkajúce sa odôvodnenia napadnutého rozsudku, právnych požiadaviek na odôvodnenie sporného rozhodnutia a právnej kvalifikácie skutkových okolností.

1. O štruktúre trhu a o postavení zúčastnených podnikov na trhu – význam žltých a zelených banánov pri výpočte podielov na trhu (prvá časť tretieho odvolacieho dôvodu)

72. Po prvé Dole v rámci tohto tretieho odvolacieho dôvodu namieta, že Všeobecný súd bez náležitého odôvodnenia prijal výpočet spoločného podielu spoločností Dole, Chiquita a Del Monte/Weichert na trhu, ktorý Komisia uviedla v spornom rozhodnutí na účely opísania príslušnej štruktúry trhu.

48 — Rozsudky Lafarge/Komisia (EU:C:2010:346, bod 23), Ziegler/Komisia (C-439/11 P, EU:C:2013:513, body 75 a 76) a FLSmidth/Komisia (C-238/12 P, EU:C:2014:284, bod 31).

49 — Rozsudok British Airways/Komisia (C-95/04 P, EU:C:2007:166, bod 137).

50 — Pozri najmä body 226 až 228 napadnutého rozsudku.

51 — Pozri opäť body 128 až 132 napadnutého rozsudku.

52 — Uznesenie San Marco/Komisia (C-19/95 P, EU:C:1996:331, body 39 a 40) a rozsudky Komisia/Schneider Electric (C-440/07 P, EU:C:2009:459, bod 103), ako aj Telefónica a Telefónica de España/Komisia (EU:C:2014:2062, bod 84); podobne rozsudok MasterCard a i./Komisia (EU:C:2014:2201, bod 60).

73. Táto výhrada smeruje v prvom rade proti bodu 353 napadnutého rozsudku, v ktorom sa Všeobecný súd prikláňa k zisteniu Komisie, „že spoločnosti Dole, Chiquita a Weichert mali podstatný podiel na trhu“. Toto zistenie sa zakladalo na tom, že Komisia určila spoločný podiel spoločností Chiquita, Dole a Weichert v spornom rozhodnutí na 45 % až 50 %, ak vychádzame z hodnoty predaja banánov v severnej Európe v roku 2002 [53], resp. na 40 % až 45 %, ak vychádzame zo „zrejmej spotreby čerstvých banánov v severnej Európe“ v tom istom období [54].

74. Dole namieta, že spoločný podiel zúčastnených podnikov na trhu je v týchto odhadoch určený prehnane vysoko. Čísla sú nafúknuté z dôvodu, že Komisia spočítala zelené a žlté banány dohromady, pričom nezohľadnila, že do severnej Európy sú dovážané iba zelené banány a že časť týchto zelených banánov sa najskôr predá medzi dovozcami predtým, než sa ako žlté banány v dozretom stave odovzdajú maloobchodníkom. Dole tvrdí, že časť banánov predaných na severoeurópskom trhu bola takýmto spôsobom pri výpočte podielov na trhu zohľadnená dvakrát.

75. Podľa odvolateliek Všeobecný súd nevenoval dostatok pozornosti tejto námietke spoločnosti Dole, takže napadnutý rozsudok je v tomto zmysle nedostatočne odôvodnený.

76. Táto námietka je prekvapujúca, keďže Všeobecný súd v bodoch 351 až 354 napadnutého rozsudku predsa výslovne zaujal stanovisko k spomínanej námietke spoločnosti Dole a v podstate ju zamietol s odôvodnením, že „vychádza z nesprávneho predpokladu, a to rozlišovania medzi žltými a zelenými banánmi“. [55]

77. Keďže predsa len existuje – aj keď len stručné – odôvodnenie Všeobecného súdu, vzniká podozrenie, že Dole nie je so spomínanou časťou rozsudku *obsahovo* spokojná. Takáto meritórna kritika však nie je spôsobilá spochybniť formálnu zákonnosť napadnutého rozsudku vzhľadom na povinnosť odôvodnenia. Z obsahového hľadiska môže mať Dole iný názor ako Všeobecný súd. Táto skutočnosť sama osebe však nemôže znamenať, že napadnutý rozsudok bol nedostatočne odôvodnený. [56]

78. V dôsledku výhrady spoločnosti Dole týkajúcej sa odôvodnenia vzniká aj otázka, či z formálneho hľadiska možno od Všeobecného súdu požadovať, aby napadnutý rozsudok vo vzťahu ku kritike spoločnosti Dole týkajúcej sa výpočtu spoločného podielu zúčastnených podnikov na trhu *podrobnejšie odôvodnil*.

79. Povinnosť riadneho odôvodnenia prvostupňových rozsudkov vyplýva z článku 36 v spojení s článkom 53 prvým odsekom Štatútu Súdneho dvora. Podľa ustálenej judikatúry z odôvodnenia rozsudku Všeobecného súdu musia byť jasne a nepochybne zrejmé jeho úvahy, aby sa dotknuté osoby mohli oboznámiť s dôvodmi prijatého rozhodnutia a Súdny dvor mohol vykonať súdne preskúmanie. [57]

80. Nedostatočné odôvodnenie môže spočívať aj v tom, že Všeobecný súd nedostatočne odpovedal na návrh [58], na žalobný dôvod uvedený v prvostupňovom konaní [59] alebo na argumenty niektorého z účastníkov konania [60].

53 — Odôvodnenia 26 a 27 sporného rozhodnutia a bod 345 napadnutého rozsudku.

54 — Odôvodnenie 31 sporného rozhodnutia a bod 350 napadnutého rozsudku.

55 — Bod 352 prvá veta napadnutého rozsudku.

56 — Rozsudky Wunenburger/Komisia (C-362/05 P, EU:C:2007:322, bod 80) a Gogos/Komisia (C-583/08 P, EU:C:2010:287, bod 35).

57 — Rozsudok Rada/De Nil a Impens (C-259/96 P, EU:C:1998:224, body 32 a 33), France Télécom/Komisia (C-202/07 P, EU:C:2009:214, bod 29) a Mindo/Komisia (C-652/11 P, EU:C:2013:229, bod 29).

58 — Rozsudok Evropaïki Dynamiki/Komisia (C-200/10 P, EU:C:2011:281, bod 33).

59 — Rozsudky Vidrányi/Komisia (C-283/90 P, EU:C:1991:361, bod 29), Komisia/Greencore (C-123/03 P, EU:C:2004:783, body 40 a 41) a Gogos/Komisi (EU:C:2010:287, bod 29).

60 — Rozsudky Ferriere Nord/Komisia (C-219/95 P, EU:C:1997:375), Dansk Rørindustri a i./Komisia (EU:C:2005:408, bod 244) a France Télécom/Komisia (EU:C:2009:214, bod 41), všetky sa vzťahujú na argumenty v prospech zníženia pokuty.

81. Treba však brať na zreteľ, že Všeobecný súd nie je povinný poskytnúť také odôvodnenie, ktoré by vyčerpávajúcim spôsobom rozoberalo všetky úvahy vyjadrené účastníkmi sporu, najmä keď nie sú dostatočne jasné a presné [61]. Skôr môže byť odôvodnenie implicitné pod podmienkou, že umožní zúčastneným osobám oboznámiť sa s dôvodmi, pre ktoré Všeobecný súd neprijal ich tvrdenia, a poskytne Súdnemu dvoru dostatok podkladov, aby mohol vykonať preskúmanie. [62] Rozhodujúce je napokon to, či Všeobecný súd vo svojom odôvodnení odpovedal na všetky výhrady porušenia práva a či sa dôsledne zaoberal *centrálnymi časťami argumentácie* účastníkov konania. [63]

82. V prejednávanom prípade možno sotva tvrdiť, že kritika spoločnosti Dole týkajúca sa číselných údajov spoločného podielu zúčastnených podnikov na trhu, z ktorých vychádzala Komisia, bola *centrálnou časťou* jej argumentácie v prvostupňovom konaní. Táto kritika sa skôr objavila iba okrajovo v písomných vyjadreniach spoločnosti Dole podaných Všeobecnému súdu. V žalobe tak Dole venovala tejto problematike iba jeden jediný bod [64], a v replike ani len pol vety [65]. Z obsahového hľadiska sa Dole obmedzila iba na vyhlásenie, že podiel na trhu, z ktorého vychádzala Komisia, je „značne prehnaný“, a z nezávislého spotrebiteľského prieskumu vyplýval pre spoločnosti Chiquita, Dole a Del Monte/Weichert v Nemecku iba spoločný podiel na trhu vo výške menej ako 25 %.

83. Námietka spoločnosti Dole, ktorá je teraz v odvolacom konaní stredobodom pozornosti, že Komisia nesmela spočítať zelené a žlté banány dohromady, sa v prvostupňovom konaní vyskytla iba v poznámke pod čiarou. [66] V písomnom vyjadrení spoločnosti Dole z prvostupňového konania sa nikde nespomína dvojité zohľadnenie banánov z dôvodu prípadného započítania predajov medzi dovozcami.

84. Reagujúc na výslovnú otázku Súdneho dvora, musela Dole uznať, že tieto dva aspekty – na jednej strane spočítanie zelených a žltých banánov dohromady, na druhej strane dvojité započítanie banánov predávaných medzi dovozcami – sa neprehĺbili ani na pojednávaní pred Všeobecným súdom.

85. Za týchto okolností Všeobecnému súdu nemožno vytýkať, že v napadnutom rozsudku opomenul dôsledné preskúmanie týchto dvoch aspektov. Za žiadnych okolností preto nemožno v tomto prípade hovoriť o porušení povinnosti odôvodnenia.

Doplňujúce vyjadrenia v súvislosti s meritórnou kritikou výšky podielov na trhu

86. Len pre úplnosť dodávam, že tvrdenie spoločnosti Dole v rámci tejto prvej časti tretieho odvolacieho dôvodu nie je ani spôsobilé spochybniť obsah zistení Všeobecného súdu týkajúcich sa spoločného podielu zúčastnených podnikov na trhu.

87. Keďže posúdenie skutkových okolností a dôkazov prináleží výlučne Všeobecnému súdu, Súdnemu dvoru vôbec neprináleží, aby v odvolacom konaní nahrádzal posúdenie údajov o trhu a stave hospodárskej súťaže Všeobecným súdom svojím vlastným posúdením. [67]

61 — Rozsudky Connolly/Komisia (C-274/99 P, EU:C:2001:127, bod 121) a FIAMM a i./Rada a Komisia (EU:C:2008:476, bod 91).

62 — Rozsudky Ziegler/Komisia (EU:C:2013:513, bod 82), Gascogne Sack Deutschland/Komisia (EU:C:2013:768, bod 35) a MasterCard a i./Komisia (EU:C:2014:2201, bod 189).

63 — Rozsudky Komninou a i./Komisia (EU:C:2007:633, bod 22) a Mindo/Komisia (EU:C:2013:229, bod 41).

64 — Bod 118 žaloby v prvostupňovom konaní.

65 — Bod 40 repliky z prvostupňového konania poukazuje na „prehnané číselné údaje Komisie“ len v zátvorkách.

66 — Poznámka pod čiarou 86 žaloby v prvostupňovom konaní; v poznámke pod čiarou 44 repliky z prvostupňového konania je táto námietka zopakovaná.

67 — Rozsudok British Airways/Komisia (EU:C:2007:166, bod 137).

88. Je pravda, že Súdny dvor má v odvolacom konaní právomoc preskúmať právnu kvalifikáciu skutkových okolností vykonanú Všeobecným súdom, ako aj určiť prípadné skreslenie skutkových okolností a dôkazov.[68] Dole však Súdnemu dvoru nepredložila ani jednu, ani druhú výhradu v súvislosti so sporným výpočtom spoločného podielu zúčastnených podnikov na trhu.[69]

89. Odhliadnuc od toho sú vyjadrenia spoločnosti Dole týkajúce sa údajných nepresností pri výpočte spoločného podielu zúčastnených podnikov na trhu príliš všeobecné a neurčité, aby mohli byť náležite posúdené.[70] Vyjadrenia spoločnosti Dole ostávajú dlžné najmä pokiaľ ide o otázku, aký rozmer mali spomínané predaje banánov medzi dovozcami. Išlo o bežnú prax alebo iba o marginálny fenomén?[71] Bez zásadného argumentu spoločnosti Dole[72] v tejto súvislosti napokon nemožno posúdiť, či prípadné započítanie predajov medzi dovozcami mohlo mať na podiely na trhu, ktoré boli odhadnuté v spornom rozhodnutí a z ktorých vychádzal Všeobecný súd, vôbec vplyv hodný zmienky.

90. V konečnom dôsledku preto prvú časť tretieho odvolacieho dôvodu treba zamietnuť.

2. O opise výmeny informácií medzi účastníkmi kartelu (druhá, tretia a štvrtá časť tretieho odvolacieho dôvodu)

91. V druhej, tretej a štvrtej časti tretieho odvolacieho dôvodu Dole namieta, že Všeobecný súd sa dopustil celého radu nesprávnych právnych posúdení, zakaždým v súvislosti s opisom výmeny informácií medzi zúčastnenými podnikmi, ktorá je predmetom sporu.

a) O požiadavkách týkajúcich sa odôvodnenia sporného rozhodnutia (druhá a tretia časť tretieho odvolacieho dôvodu)

92. Dole Všeobecnému súdu najskôr vytýka, že určil príliš nízke požiadavky týkajúce sa odôvodnenia sporného rozhodnutia. Dole sa domnieva, že Všeobecný súd mal od Komisie vyžadovať, aby podrobnejšie opísala predmet protisúťažnej výmeny informácií medzi zúčastnenými podnikmi (druhá časť tretieho odvolacieho dôvodu), a aby konkrétne uviedla, na ktoré faktory stanovovania cien sa zistené porušenie s protisúťažným cieľom vzťahovalo (tretia časť tretieho odvolacieho dôvodu). Oba tieto aspekty sa značne prelínajú. Treba ich preto preskúmať spoločne.

93. Právne požiadavky týkajúce sa odôvodnenia rozhodnutí Komisie v oblasti kartelového práva vyplývajú z článku 253 ES (teraz článok 296 ods. 2 ZFEÚ). Podľa ustálenej judikatúry úvahy Komisie musia z odôvodnenia vyplývať jasne a jednoznačne, aby sa dotknutým osobám umožnilo pochopiť dôvody prijatia aktu a príslušnému súdu sa umožnilo preskúmať ho[73].

68 — Rozsudky Komisia/Brazzelli Lualdi a i. (C-136/92 P, EU:C:1994:211, bod 49), Komisia/Schneider Electric (EU:C:2009:459, bod 191), Rada/Zhejiang Xinan Chemical Industrial Group (C-337/09 P, EU:C:2012:471, bod 55) a Ziegler/Komisia (EU:C:2013:513, bod 74).

69 — Dole svoju námietku skreslenia skutkových okolností podanú v rámci druhého odvolacieho dôvodu *nezakladala* na údajne nesprávnom výpočte podielu na trhu.

70 — Rozsudky Lindorfer/Rada (C-227/04 P, EU:C:2007:490, bod 83), Schindler Holding a i./Komisia (EU:C:2013:522, bod 45) a MasterCard a i./Komisia (EU:C:2014:2201, bod 151).

71 — Podľa vyjadrení Komisie na pojednávaní pred Súdnym dvorom, proti ktorým Dole nenamietala, predaj banánov medzi dovozcami nebol hodný zmienky. Aj vyjadrenia Komisie v odôvodneniach 451 až 453 sporného rozhodnutia, ktoré neboli napadnuté, pripúšťajú takýto záver, aj keď v úplne inej súvislosti.

72 — Prinajmenšom v prípade eventuálnych vlastných predajov spoločnosti Dole iným dovozcom alebo v prípade nákupov spoločnosti Dole od iných dovozcov bolo možné očakávať konkrétne údaje v súdnom konaní. Dole má totiž všetky relevantné informácie týkajúce sa jej vlastného obchodovania s banánmi.

73 — Rozsudky Bertelsmann a Sony Corporation of America/Impala (C-413/06 P, EU:C:2008:392, bod 166), Elf Aquitaine/Komisia (EU:C:2011:620, bod 147) a Ziegler/Komisia (EU:C:2013:513, bod 115).

94. Nevyžaduje sa však, aby v odôvodnení boli presne uvedené všetky relevantné právne a skutkové okolnosti, keďže otázka, či odôvodnenie aktu spĺňa požiadavky článku 253 ES, sa má posudzovať nielen s prihliadnutím na jeho znenie, ale tiež s prihliadnutím na jeho kontext, ako aj na všetky právne predpisy upravujúce dotknutú oblasť. [74]

95. Všeobecný súd podrobne citoval odôvodnenia sporného rozhodnutia a okrem iného zdôraznil, že výmena informácií medzi zúčastnenými podnikmi sa v prejednávanom prípade týkala skladových zásob, nadmerných zásob prebytočných dovozov v prístavoch, odhadu pravdepodobného dopytu na trhu a vývoja trhu – napríklad „organizovaním reklamných činností“ –, ďalej pravdepodobnosti celkového rastu trhu, poklesu cien banánov, alebo toho, či sa ceny celkovo nezmenia. [75]

96. Z tohto zoznamu je podľa môjho názoru dostatočne jasné, že Dole nemohla byť v neistote, pokiaľ ide o presný predmet porušenia, ktoré je jej kladené za vinu. Platí to tým skôr, že spomínané podrobnosti výmeny informácie medzi zúčastnenými podnikmi pochádzali okrem iného z vlastných vyhlásení spoločnosti Dole v priebehu správneho konania. [76]

97. Všeobecný súd okrem toho správne zdôraznil, že Komisia podľa článku 253 ES nie je „vo všeobecnosti povinná uviesť taxatívny zoznam faktorov, ktoré sa v predmetnom odvetví musia považovať *a priori* za protiprávne“. [77] Na rozdiel od názoru spoločnosti Dole totiž nie je úlohou Komisie, aby v rozhodnutí podľa článku 7 a článku 23 ods. 2 písm. a) nariadenia č. 1/2003 [78] poskytla účastníkom kartelu akékoľvek rady týkajúce sa budúceho formovania ich správania na trhu. Skôr je úlohou zúčastnených podnikov, ako aj všetkých ďalších subjektov na trhu, dbať na vlastnú zodpovednosť o to, aby sa svojim správaním na trhu nedopustili porušenia pravidiel hospodárskej súťaže na vnútornom trhu.

98. Všeobecný súd preto konal úplne správne, keď výhradu nedostatočného odôvodnenia sporného rozhodnutia, ktorú podala Dole, zamietol. [79]

b) O tvrdení spoločnosti Dole, že zamestnanci podieľajúci sa na výmene informácií neboli sami zodpovední za určenie referenčných cien (štvrtá časť tretieho odvolacieho dôvodu)

99. Dole následne namieta [80], že Všeobecný súd neodpovedal na jej argument, že dotknutí zamestnanci spoločností Chiquita a Dole sa nemohli dôveryhodne podieľať na výmene informácií, pretože v rámci podnikov nemajú právomoc určovať referenčné ceny. Touto výhradou poukazuje Dole na to, že napadnutý rozsudok bol nedostatočne odôvodnený. [81]

100. Ako však Komisia správne zdôrazňuje, táto výhrada spočíva na nesprávnej interpretácii napadnutého rozsudku. Body 577 až 582 tohto rozsudku sa v skutočnosti výslovne venujú uvedenému tvrdeniu spoločnosti Dole. Z obsahového hľadiska môže mať Dole iný názor ako Všeobecný súd. Táto skutočnosť sama osebe však nemôže znamenať, že napadnutý rozsudok bol nedostatočne odôvodnený. [82]

74 — Rozsudky Bertelsmann a Sony Corporation of America/Impala (EU:C:2008:392, bod 166), Elf Aquitaine/Komisia (EU:C:2011:620, bod 150) a Ziegler/Komisia (EU:C:2013:513, bod 116).

75 — Body 262 a 263 napadnutého rozsudku.

76 — Bod 264 v spojení s bodmi 262 a 263 napadnutého rozsudku.

77 — Bod 261 napadnutého rozsudku.

78 — Nariadenie Rady (ES) č. 1/2003 zo 16. decembra 2002 o vykonávaní pravidiel hospodárskej súťaže stanovených v článkoch 81 a 82 Zmluvy (*Ú. v. ES L 1, 2003, s. 1; Mim. vyd.* 08/002, s. 205).

79 — Bod 267 napadnutého rozsudku.

80 — Pokiaľ táto výhrada hrá rolu aj v rámci piatej časti tretieho odvolacieho dôvodu, už tu na ňu odpoviem nasledovnými vyjadreniami.

81 — V tomto zmysle rozsudky Komninou a i./Komisia (EU:C:2007:633, bod 22), Gogos/Komisia (EU:C:2010:287, bod 29) a Mindo/Komisia (EU:C:2013:229, bod 41).

82 — Rozsudky Wunenburger/Komisia (EU:C:2007:322, bod 80) a Gogos/Komisia (EU:C:2010:287, bod 35).

101. Tvrdenie spoločnosti Dole je nesprávne aj v merite veci. Totiž aj keď zamestnanec podniku osobne neurčuje referenčné ceny tohto podniku, predsa môže mať k dispozícii základné vnútropodnikové informácie, môže si ich vymieňať s partnerom z iného podniku a tým prispieť k zmierneniu stupňa neistoty o fungovaní predmetného trhu, ktorá za podmienok hospodárskej súťaže obvykle existuje. Všeobecne platí, že navonok sa aj ten zamestnanec môže podieľať na porušeniach hospodárskej súťaže, ktorý v rámci podniku nemá právomoc rozhodovať o obchodnej politike a o cenách. [83]

102. Druhá, tretia a štvrtá časť tretieho odvolacieho dôvodu sú teda celkovo nedôvodné.

3. O pojme cieleného obmedzovania hospodárskej súťaže (piata časť tretieho odvolacieho dôvodu)

103. V piatej a poslednej časti tohto tretieho odvolacieho dôvodu Dole uvádza, že Všeobecný súd nesprávne právne posúdil skutkový stav a porušil pravidlá upravujúce dôkazné bremeno, keď dospel k záveru, že rozhovory medzi zamestnancami zúčastnených podnikov predstavovali cielené obmedzovanie hospodárskej súťaže. Dole zastáva názor, že výmena informácií v prejednávanom prípade nebola spôsobilá odstrániť neistotu týkajúcu sa konania, ktoré majú v úmysle dotknuté podniky vo vzťahu k ich cenovej politike.

104. Na prvý pohľad by sa mohlo zdať, že Dole sa usiluje touto argumentáciou dosiahnuť, aby Súdny dvor nahradil svojím vlastným posúdením posúdenie skutkových okolností a dôkazov zo strany Všeobecného súdu, čo však v odvolacom konaní nemôže urobiť. V skutočnosti tu má Všeobecný súd overiť, či posúdenie skutkových okolností a dôkazov Všeobecným súdom bolo vykonané v súlade s príslušnými kritériami a zásadami. Ide o právnu otázku, ktorá podlieha preskúmaniu Súdneho dvora v odvolacom konaní [84] a ktorá má vo svetle nedávneho rozsudku CB/Komisia [85] osobitný význam.

105. Predbežne uvádzam, že Všeobecný súd sa na tomto mieste obzvlášť dôsledne zaoberal vlastnosťami trhu, ako aj tvrdeniami uvedenými v tejto súvislosti a veľmi prehľadne odôvodnil, prečo musí byť výmena informácií medzi dvoma zúčastnenými podnikmi považovaná za škodlivú pre riadne fungovanie hospodárskej súťaže už len z dôvodu jej samotnej povahy. Prejednávaný prípad sa v tomto zmysle podstatne odlišuje od spomínanej veci CB/Komisia.

a) Relevantné právne kritériá

106. V rámci pôsobnosti článku 81 ES (teraz článok 101 ZFEÚ) môže protisúťažnosť určitého postupu podniku vyplývať nielen z jeho účinkov, ale aj z jeho cieľa. Vzťahuje sa to rovnako na dohody, rozhodnutia a zosúladené postupy. [86]

107. Výmena informácií medzi konkurentmi nemá nevyhnutne za cieľ vylučovanie, obmedzovanie alebo skresľovanie hospodárskej súťaže v rámci vnútorného trhu v zmysle článku 81 ods. 1 ES. [87]

83 — V tomto zmysle rozsudky Musique diffusion française a i./Komisia (100/80 až 103/80, EU:C:1983:158, bod 97) a Slovenská sporiteľňa (C-68/12, EU:C:2013:71, bod 25), ako aj moje návrhy vo veci Schindler Holding a i./Komisia (EU:C:2013:248, body 128 až 131).

84 — Rozsudky Aalborg Portland a i./Komisia (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, EU:C:2004:6, bod 125), Bertelsmann a Sony Corporation of America/Impala (EU:C:2008:392, bod 117) a Komisia/Stichting Administratiekantoor Portielje (EU:C:2013:514, bod 59).

85 — C-67/13 P, EU:C:2014:2204.

86 — Rozsudok T-Mobile Netherlands a i. (C-8/08, EU:C:2009:343, bod 24).

87 — Pozri v tejto súvislosti moje návrhy vo veci T-Mobile Netherlands a i. (C-8/08, EU:C:2009:110, bod 37).

108. Skutočnosť, či takáto výmena informácií predstavuje už len z dôvodu jej samotnej povahy dostatočný stupeň škodlivosti vo vzťahu k hospodárskej súťaži na to, aby mohla byť považovaná za cielené obmedzovanie hospodárskej súťaže v zmysle článku 81 ods. 1 ES, sa posudzuje vzhľadom na jej predmet, na ciele, ktoré chce dosiahnuť, ako aj na hospodársky a právny kontext, do ktorého patrí.[88] V rámci posúdenia uvedeného kontextu je potrebné takisto zohľadniť povahu dotknutých výrobkov alebo služieb, ako aj skutočné podmienky fungovania a štruktúry daného trhu alebo daných trhov.[89] Úmysly dotknutých osôb možno tiež zohľadniť pri posúdení, aj keď nie sú nevyhnutným prvkom.[90]

109. Ak na základe uplatnenia uvedených kritérií dospeje k záveru, že výmena informácií medzi konkurentmi môže byť považovaná za škodlivú pre riadne fungovanie hospodárskej súťaže už len z dôvodu jej samotnej povahy – inými slovami, že môže sama osebe predstavovať dostatočný stupeň škodlivosti vo vzťahu k hospodárskej súťaži –, jej konkrétne účinky na hospodársku súťaž nemusia byť preskúmané ani zohľadnené.[91] Potrebné je potom jedine to, aby výmena informácií bola spôsobilá viesť konkrétne k vylučovaniu, obmedzovaniu alebo skresľovaniu hospodárskej súťaže v rámci vnútorného trhu.[92]

110. Judikatúra Súdneho dvora navyše zavádza vyvrátiteľnú domnienku, podľa ktorej, s výhradou dôkazu opaku zaťažujúceho hospodárske subjekty majúce záujem ho využiť, podniky podieľajúce sa na zosúladenom postupe a aktívne na trhu zohľadňujú informácie vymenené so svojimi konkurentmi na účely určenia ich konania na tomto trhu.[93]

b) Uplatnenie relevantných právnych kritérií v konkrétnom prípade

111. Na rozdiel od názoru spoločnosti Dole nevidím znaky nasvedčujúce tomu, že by Všeobecný súd uvedené právne kritériá v prejednávanom prípade opomenul alebo uplatnil nesprávne.[94]

– O druhu výmeny informácií a jej predmete

112. Jedným z hlavných argumentov spoločnosti Dole, ktorý odvolateľky uvádzajú nielen tu, ale opätovne aj v iných súvislostiach, je, že zúčastnené podniky si vôbec nevymieňali informácie o skutočných cenách, ale iba o trendoch referenčných cien.

113. V tejto súvislosti treba poznamenať, že výmena informácií má protisúťažný cieľ nielen vtedy, keď sa priamo týka trhových cien zúčastnených podnikov. Totiž, ako to vyplýva z judikatúry Súdneho dvora, článok 81 ES (článok 101 ZFEÚ) slúži na ochranu štruktúry trhu, a tým hospodárskej súťaže ako takej.[95] Podľa toho konštatovanie existencie protisúťažného cieľa zosúladeného postupu nemožno podmieňovať existenciou priamej súvislosti tohto postupu so spotrebiteľskými cenami.[96] Rovnako

88 — Rozsudok T-Mobile Netherlands a i. (EU:C:2009:343, bod 27); v tomto zmysle rozsudky Allianz Hungária Biztosító a i. (C-32/11, EU:C:2013:160, bod 37) a CB/Komisia (C-67/13 P, EU:C:2014:2204, bod 53).

89 — Rozsudky Allianz Hungária Biztosító a i. (EU:C:2013:160, bod 36) a CB/Komisia (EU:C:2014:2204, bod 53).

90 — Rozsudky T-Mobile Netherlands a i. (EU:C:2009:343, bod 27), Allianz Hungária Biztosító a i. (EU:C:2013:160, bod 37) a CB/Komisia (EU:C:2014:2204, bod 54).

91 — Rozsudok T-Mobile Netherlands a i. (EU:C:2009:343, body 29 a 30); v tomto zmysle rozsudky Football Association Premier League a i. (C-403/08 a C-429/08, EU:C:2011:631, bod 135), Allianz Hungária Biztosító a i. (EU:C:2013:160, bod 34) a CB/Komisia (EU:C:2014:2204, body 49 až 52 a 57 *in fine*).

92 — Rozsudok T-Mobile Netherlands a i. (EU:C:2009:343, body 31 a 43); v tomto zmysle rozsudok Allianz Hungária Biztosító a i. (EU:C:2013:160, bod 38).

93 — Rozsudky Komisia/Anic Partecipazioni (C-49/92 P, EU:C:1999:356, body 121 a 126), Hüls/Komisia (C-199/92 P, EU:C:1999:358, body 162 a 167) a T-Mobile Netherlands a i. (EU:C:2009:343, bod 51), ako aj moje návrhy vo veci T-Mobile Netherlands a i. (EU:C:2009:110, bod 75).

94 — V nasledujúcej časti sa budem zaoberať nielen argumentmi spoločnosti Dole v rámci tejto piatej časti tretieho odvolacieho dôvodu, ale aj určitými ďalšími argumentmi, ktoré Dole uviedla v súvislosti s touto témou subsidiárne v rámci iných odvolacích dôvodov.

95 — Rozsudky T-Mobile Netherlands a i. (EU:C:2009:343, bod 38) a GlaxoSmithKline Services/Komisia (C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P a C-519/06 P, EU:C:2009:610, bod 63).

96 — Rozsudok T-Mobile Netherlands a i. (EU:C:2009:343, bod 36 až 39).

nemusí existovať ani priama súvislosť medzi vymenenými informáciami a veľkoobchodnými cenami. Na účely domnienky protisúťažného cieľa je postačujúce, ak si konkurenti vymenia informácie o faktoroch, ktoré sú relevantné pre ich súčasnú cenovú politiku alebo – všeobecnejšie – pre ich správanie na trhu. [97]

114. O takýto prípad ide v prejednávanej veci.

115. Podľa mimoriadne podrobných zistení Všeobecného súdu, proti ktorým Dole nepodala výhradu skreslenia, v prejednávanom prípade došlo medzi zúčastnenými podnikmi k dvojstranným kontaktom pred stanovením cien, v rámci ktorých boli prerokované ich referenčné ceny a určité cenové trendy. [98]

116. Taktiež podľa zistení Všeobecného súdu, ktoré vychádzajú mimochodom aj z vlastných vyhlásení spoločnosti Dole, referenčné ceny boli relevantné pre dotknutý trh. [99] Zo spomínaných referenčných cien dovozcov banánov v prejednávanom prípade vyplývali prinajmenšom signály, trendy a/alebo údaje pre trh o očakávanom vývoji cien banánov; okrem toho pri niektorých transakciách bola cena priamo naviazaná na referenčné ceny na základe zmluvne dohodnutých cenových vzorcov. [100]

117. Dodávam, že z podnikateľského hľadiska by nemalo veľký zmysel vôbec určovať referenčné ceny a rokovať s konkurentmi o ich ďalšom vývoji, ak by sa ich vlastné referenčné ceny a získané informácie o referenčných cenách konkurentov nemali prejaviť v budúcom správaní daných podnikov na trhu a v cenách, ktoré tieto podniky skutočne uplatňujú.

118. Všeobecný súd preto správne dospel k záveru – po tom, čo podrobne preskúmal konkrétne okolnosti vlastné trhu a argumentáciu spoločnosti Dole –, že výmena informácií medzi zúčastnenými podnikmi mala protisúťažný cieľ. [101]

119. Takáto výmena informácií medzi konkurentmi o faktoroch týkajúcich sa cien je totiž v zjavnom rozpore s požiadavkou autonómie, ktorá je charakteristická pre správanie podnikov na trhu v systéme účinnej hospodárskej súťaže. [102] Predstavuje teda – bez potreby ďalších vysvetlení – dostatočný stupeň škodlivosti vo vzťahu k hospodárskej súťaži a môže byť považovaná za škodlivú pre riadne fungovanie hospodárskej súťaže už len z dôvodu jej samotnej povahy. [103]

120. Z tohto hľadiska sa prejednávaný prípad podstatne líši od situácie vo veci Asnef-Equifax [104], na ktorú odkazovala Dole a ktorá sa týkala španielskeho systému výmeny informácií o úveroch. Výmena informácií o bonite dlžníkov, ako to bolo v prípade Asnef-Equifax, slúži v prvom rade na zlepšenie fungovania trhu a na vytvorenie rovnakých podmienok hospodárskej súťaže pre všetkých dlžníkov tak, aby subjekt na trhu pritom nejakým spôsobom neodhalil svojim konkurentom podmienky, ktoré chce zaistiť svojim zákazníkom. Presne opačné účinky má výmena informácií o akú ide v prejednávanom prípade, ktorá sa v podstate týka faktorov stanovenia referenčných cien pre nasledujúci týždeň a cenových trendov: zúčastnené podniky prostredníctvom nej zverejňujú svojim konkurentom – aspoň

97 — V tomto zmysle Suiker Unie a i./Komisia (40/73 až 48/73, 50/73, 54/73 až 56/73, 111/73, 113/73 a 114/73, EU:C:1975:174, bod 173), Deere/Komisia (C-7/95 P, EU:C:1998:256, bod 86) a T-Mobile Netherlands a i. (EU:C:2009:343, bod 32).

98 — Pozri najmä body 15 až 17, 74, 187, 256, 375 a 583 napadnutého rozsudku, ako aj odôvodnenia 51 až 57 sporného rozhodnutia.

99 — Body 434 až 576 napadnutého rozsudku; pozri najmä body 442 až 470 napadnutého rozsudku, ktoré sú založené na vlastných vyjadreniach spoločnosti Dole.

100 — Body 19, 574 a 638 napadnutého rozsudku, ako aj odôvodnenie 115 sporného rozhodnutia.

101 — Pozri najmä body 553, 585 a 654 napadnutého rozsudku.

102 — V súvislosti s požiadavkou autonómie pozri najmä rozsudky Suiker Unie a i./Komisia (EU:C:1975:174, bod 173), Deere/Komisia (EU:C:1998:256, body 86 a 87) a T-Mobile Netherlands a i. (EU:C:2009:343, body 32 a 33).

103 — V súvislosti s týmito kritériami pozri opäť nedávny rozsudok CB/Komisia (EU:C:2014:2204, najmä body 50 a 57).

104 — Rozsudok Asnef-Equifax a Administración del Estado (C-238/05, EU:C:2006:734).

čiastočne – svoje zamýšľané správanie na trhu a citlivé údaje v súvislosti s ich budúcimi predstavami o cenách. Táto skutočnosť je zjavne spôsobilá odstrániť neistotu týkajúcu sa konania, ktoré majú v úmysle dotknuté podniky, a umožňuje vytvorenie podmienok hospodárskej súťaže, ktoré nezodpovedajú obvyklým podmienkam dotknutého trhu.

121. Dole sa ešte pokúša predpoklad Všeobecného súdu o existencii protisúťažného cieľa zosmiešniť tvrdením, že zúčastnené podniky viedli rozhovory prevažne o bezvýznamných veciach – „klebety o celkových trhových podmienkach“ a „počasie“.

122. Z právneho hľadiska je však aj toto tvrdenie úplne nesprávne. Je totiž irelevantné, či výmena informácii o faktoroch relevantných z hľadiska cien predstavovala hlavný cieľ nadviazania kontaktu medzi zúčastnenými podnikmi, alebo k nej došlo iba pri príležitosti (alebo pod zámienkou) nadviazania kontaktu, ktorý bol sám osebe zbavený akéhokoľvek protisúťažného cieľa. [105]

123. Za týchto okolností treba kritiku spoločnosti Dole v súvislosti s druhom a predmetom výmeny informácií v celom rozsahu zamietnuť.

– O frekvencii a pravidelnosti výmeny informácií

124. Ďalšia námietka spoločnosti Dole, ktorá sa v rámci jej argumentácie v odvolacom konaní objavila niekoľkokrát, sa týka frekvencie a pravidelnosti jej výmeny informácií medzi zúčastnenými podnikmi. Dole namieta, že sporné rozhodnutie a napadnutý rozsudok sú v tejto súvislosti nejasné.

125. Na rozdiel od tvrdenia spoločnosti Dole totiž určenie existencie výmeny informácií s protisúťažným cieľom z čisto právneho hľadiska nezávisí od toho, či ide o frekventovanejšiu alebo pravidelnejšiu – alebo dokonca týždennú – výmenu informácií medzi zúčastnenými podnikmi. Už jednorazová výmena informácií môže podľa judikatúry tvoriť základ pre zistenie porušenia a uloženie pokuty, ak dotknuté podniky ostanú po tejto výmene informácií naďalej činné na trhu. [106] Frekvencia a pravidelnosť výmeny informácií s protisúťažným cieľom môže mať prípadne význam nanajvýš na účely výšky pokuty.

126. Kritika spoločnosti Dole voči Komisii a Všeobecnému súdu, že údajne opomenuli preskúmať frekvenciu a pravidelnosť jej výmeny informácií medzi zúčastnenými podnikmi, je preto irelevantná.

– O štruktúre trhu

127. Dole napokon na viacerých miestach odvolacieho konania zdôrazňuje, že číselné údaje spoločného podielu zúčastnených podnikov na trhu, z ktorých vychádza Komisia a Všeobecný súd, sú „prehnané“ alebo „nafúknuté“. [107] Mám dojem, že Dole chce touto kritikou napokon podkopať tvrdenie Všeobecného súdu, že trh s banánmi v severnej Európe „[síce] nemožno označiť za oligopolný“, ale „nemožno [ho] charakterizovať [ani] ako trh s rozdrobenou ponukou“. [108]

105 — Pozri moje návrhy vo veci T-Mobile Netherlands a i. (EU:C:2009:110, bod 51); v tomto zmysle rozsudky IAZ International Belgium a i./Komisia (96/82 až 102/82, 104/82, 105/82, 108/82 a 110/82, EU:C:1983:310, bod 25), General Motors/Komisia (C-551/03 P, EU:C:2006:229, bod 64) a Beef Industry Development Society a Barry Brothers (C-209/07, EU:C:2008:643, bod 21).

106 — Rozsudok T-Mobile Netherlands a i. (EU:C:2009:343, bod 58 a 59); pozri tiež rozsudky Komisia/Anic Partecipazioni (EU:C:1999:356, bod 121) a Hüls/Komisia (EU:C:1999:358, bod 162); subsidiárne pozri moje návrhy vo veci T-Mobile Netherlands a i. (EU:C:2009:110, body 97 až 107).

107 — Pozri v tejto súvislosti už prvú časť tohto tretieho odvolacieho dôvodu (pozri body 72 až 90 týchto návrhov vyššie).

108 — Bod 353 napadnutého rozsudku.

128. Argumentácia spoločnosti Dole sa môže zakladať na predpoklade, že výmena informácií medzi konkurentmi môže mať protisúťažný cieľ iba na silne koncentrovanom oligopolnom trhu.[109] Takýto predpoklad je však mylný. Zistenie protisúťažného cieľa na takomto trhu je obzvlášť pravdepodobný.[110] Podľa judikatúry však systém výmeny informácií môže porušiť pravidlá hospodárskej súťaže dokonca i vtedy, keď predmetný trh nie je silne koncentrovaným oligopolným trhom.[111] Jediná všeobecná zásada týkajúca sa štruktúry trhu znie, že ponuka nesmie byť rozdrobená.[112]

129. Keďže v prejednávanom prípade podľa zistení Všeobecného súdu, ktoré neboli spoločnosťou Dole vyvrátené[113], neexistujú žiadne znaky nasvedčujúce rozdrobenosti ponuky na trhu s banánmi v severnej Európe, argumentácia odvolateliek týkajúca sa štruktúry trhu nie je účelná.

– Zhrnutie

130. V končenom dôsledku argumentácia spoločnosti Dole nie je spôsobilá vyvrátiť právnu kvalifikáciu predmetnej výmeny informácií, ktorú vykonal Všeobecný súd, ako zosúladeného postupu s protisúťažným cieľom, ktorý je podľa článku 81 ES zakázaný.

4. Predbežný záver

131. Keďže ani jedna z konkrétnych výhrad uvedených spoločnosťou Dole nie je dôvodná, tretí odvolací dôvod treba v celom rozsahu zamietnuť.

D – *Štvrtý odvolací dôvod: Výpočet pokuty*

132. Napokon štvrtý odvolací dôvodu sa zaoberá výpočtom pokuty. Dole v ňom uvádza spolu dve výhrady proti napadnutému rozsudku, ktorým sa venujú obe časti tohto odvolacieho dôvodu.

1. Prvá časť štvrtého odvolacieho dôvodu: Zohľadnenie predaja dcérskych spoločností spoločnosti Dole, ktoré nie sú účastníkmi kartelu

133. Po prvé Dole v rámci tohto štvrtého odvolacieho dôvodu namieta, že Všeobecný súd sa dopustil chyby, keď počítal pokutu na základe predaja „spoločností“, u ktorých nebolo zistené porušenie, menovite dcérskych spoločností spoločnosti Dole – VBH, Saba, Kempowski a Dole France –, ktoré neboli adresátmi oznámenia o výhradách. Táto výhrada smeruje proti bodom 619 až 623 napadnutého rozsudku.

134. Zdá sa mi, že táto výhrada spočíva na úplne nesprávnej interpretácii judikatúry týkajúcej sa zodpovednosti materských spoločností za protisúťažné správanie ich 100 % dcérskych spoločností a všetkých ďalších dcérskych spoločností, ktoré sú pod jej rozhodujúcim vplyvom.

135. Spomínaná judikatúra vychádza z príslušnosti materskej spoločnosti a jej dcérskych spoločností k jednému a tomu istému podniku.

109 — Takúto formuláciu použil rozsudok Deere/Komisia (EU:C:1998:256, bod 88).

110 — Pozri moje návrhy vo veci T-Mobile Netherlands a i. (EU:C:2009:110, bod 53).

111 — Rozsudok Thyssen Stahl/Komisia (C-194/99 P, EU:C:2003:527, bod 86).

112 — Rozsudky Thyssen Stahl/Komisia (EU:C:2003:527, bod 86) a Asnef-Equifax a Administración del Estado (EU:C:2006:734, bod 58).

113 — Pozri v tejto súvislosti opäť moje vyjadrenia k prvej časti tohto tretieho odvolacieho dôvodu v bodoch 72 až 90 týchto návrhov.

136. Ak sa teda považuje materská spoločnosť a jej jedna alebo viaceré dcérske spoločnosti, ktoré sú pod jej rozhodujúcim vplyvom, na účely *určenia* porušenia za súčasť jediného podniku, to isté potom musí platiť aj v prípade *sankcionovania* tohto porušenia prostredníctvom uloženia pokuty. Pojem podnik je totiž v rámci článku 7 nariadenia č. 1/2003 a v rámci článku 23 nariadenia č. 1/2003 identický a v oboch prípadoch odkazuje na článok 81 ES (článok 101 ZFEÚ).

137. Len zohľadnením predajov materskej spoločnosti a všetkých dcérskych spoločností, ktoré sú pod jej rozhodujúcim vplyvom, možno pri výpočte pokuty primerane zohľadniť finančnú silu celej skupiny podnikov, ktoré sa zúčastnili na danom karteli. [114]

138. Námietka spoločnosti Dole, že len jedna jediná z jej dcérskych spoločností, konkrétne Dole Fresh Fruit Europe, bola priamo zapletená do aktivít v rozpore s právom hospodárskej súťaže, neobstojí tak v rámci sankcionovania porušenia, ako ani v rámci určenia porušenia. Je to tak z dôvodu, že materská spoločnosť a dcérske spoločnosti, ktoré sú pod jej rozhodujúcim vplyvom, sú spolu právnymi zástupcami jediného podniku v zmysle práva hospodárskej súťaže a sú za tento podnik zodpovedné. Ak sa tento podnik úmyselne alebo z nedbanlivosti dopustí porušenia pravidiel hospodárskej súťaže, zakladá to spoločnú osobnú zodpovednosť všetkých právnych subjektov, ktoré tvoria štruktúru skupiny. [115]

139. Nič iné nevyplýva ani z judikatúry vo veci Tomkins, na ktorú sa odvolávala Dole. V rozsudku Komisia/Tomkins je zdôrazňovaný akcesorický charakter zodpovednosti materskej spoločnosti za protisúťažné správanie jej 100 % alebo takmer 100 % dcérskej spoločnosti. [116] Tento akcesorický vzťah však v žiadnom prípade nespochybňuje zohľadnenie predaja koncernu ako základu na účely výpočtu pokuty. Spomínaný akcesorický vzťah má skôr za následok, že úpravy pokuty určenej v prípade dcérskej spoločnosti možno uplatniť aj v prípade solidárne zodpovedajúcej materskej spoločnosti, ak obe súbežne podajú na Všeobecný súd žalobu o neplatnosť rozhodnutia o uložení pokuty.

140. Všeobecný súd preto konal správne, keď zamietol návrh spoločnosti Dole, aby pri výpočte pokuty nezohľadnil predaje dcérskych spoločností, ktoré nie sú priamo zapletené do porušenia. [117]

141. Za týchto okolností netreba ďalej skúmať, či obstojí aj doplňujúca časť odôvodnenia, z ktorej Všeobecný súd v tejto súvislosti tiež vychádzal. V tomto zmysle sa argumenty spoločnosti Dole týkajúce sa samostatnosti niektorých jej dcérskych spoločností a nezohľadnenia ich predaja vzťahujú na rozlišovanie medzi zelenými a žltými banánmi. [118] Uznávam, že táto doplňujúca časť odôvodnenia uplatnená Všeobecným súdom pôsobí skôr prekvapujúco. Z právneho hľadiska je však napadnutý rozsudok správny pokiaľ ide o skôr uvedené odôvodnenia týkajúce sa jednotného pojmu podnik. [119]

142. Táto prvá časť štvrtého odvolacieho dôvodu preto je nedôvodná.

2. Druhá časť štvrtého odvolacieho dôvodu: dvojité zohľadnenie toho istého predaja

143. Po druhé Dole v rámci tohto štvrtého odvolacieho dôvodu namieta, že Všeobecný súd sa dopustil chyby, keď na účely výpočtu pokuty počítal predaj rovnakých výrobkov dvakrát. Táto výhrada odvolateliek smeruje proti bodu 630 napadnutého rozsudku.

114 — Pozri v tejto súvislosti moje návrhy vo veci Alliance One International a Standard Commercial Tobacco/Komisia (EU:C:2012:11, bod 1).

115 — Pozri v tejto súvislosti moje návrhy vo veci Alliance One International a Standard Commercial Tobacco/Komisia (EU:C:2012:11, bod 173) a moje návrhy vo veci Akzo Nobel a i./Komisia (C-97/08 P, EU:C:2009:262, bod 97).

116 — Rozsudok Komisia/Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29, bod 39).

117 — Body 619 a 620 napadnutého rozsudku.

118 — Bod 621 napadnutého rozsudku.

119 — Pozri v tejto súvislosti body 135 až 141 týchto návrhov.

144. Konkrétne ide o to, že Komisia s odobrením Všeobecného súdu na účely výpočtu pokuty pri číselných údajoch predaja spoločnosti Dole dvakrát počítala banány, ktoré Dole najskôr predala tretej osobe, ktorá nie je účastníkom kartelu, a potom ich od nej kúpila späť. Dole ako jediný príklad uvádza predaj časti svojich banánov spoločnosti Cobana a ďalší predaj tých istých banánov zo strany spoločnosti Cobana spoločnosti Kempowski, ktorá je dcérskou spoločnosťou spoločnosti Dole.

145. V tejto súvislosti treba poznamenať, že odvolacie konanie sa obmedzuje na právne otázky.[120] Z tvrdenia spoločnosti Dole v rámci tejto druhej časti štvrtého odvolacieho dôvodu nie je zrejmé, aké nesprávne právne posúdenie sa Všeobecnému súdu vytýka. Vyjadrenia spoločnosti Dole v tejto súvislosti sú príliš všeobecné a neurčité, aby mohli byť náležite posúdené.[121] Navrhujem preto, aby ich Súdny dvor zamietol ako neprípustné.

146. Subsidiárne dodávam, že všetky otázky súvisiace s výškou pokuty patria do neobmedzenej právomoci Všeobecného súdu (článok 261 ZFEÚ v spojení s článkom 31 nariadenia č. 1/2003). Výkon tejto právomoci Všeobecným súdom preskúmava Súdny dvor len vzhľadom na zjavné chyby.[122] O takéto chyby ide po prvé vtedy, ak Všeobecný súd nesprávne posúdi rozsah svojich právomocí podľa 261 ZFEÚ[123], po druhé, ak sa nezaoberal komplexne všetkými relevantnými aspektmi[124] a po tretie, ak uplatnil nesprávne právne kritériá[125], v neposlednom rade vzhľadom na zásady rovnosti zaobchádzania[126] a proporcionality[127].

147. Keďže hodnota produktov, ktoré s porušením článku 81 ES (článok 101 ZFEÚ) priamo alebo nepriamo súvisia, slúži ako základ významu porušenia[128], je celkom rozumné na účely výpočtu pokuty zohľadniť všetky predaje účastníka kartelu týkajúce sa tohto produktu. Ak účastník kartelu uskutočnil s jedným a tým istým tovarom viacero obchodných transakcií – napríklad tým, že tento tovar najskôr predal tretej osobe a neskôr ho od tejto tretej osoby alebo dokonca od štvrtej osoby kúpil späť – potom tento dvojitý predaj môže byť znakom hospodárskeho významu, ktorý pre neho daný tovar predstavuje.

148. Za týchto okolností sa Všeobecný súd nedopustil žiadnej zjavnej chyby, keď v rámci preskúmania výpočtu výšky pokuty nespochybnil dvojité spočítanie predajov spoločnosti Dole v súvislosti s banánmi, ktoré najskôr predala a potom kúpila späť.

149. Štvrtému odvolaciemu dôvodu teda celkovo nemožno vyhovieť.

E – *Zhrnutie*

150. Keďže žiaden z odvolacích dôvodov spoločnosti Dole nie je dôvodný, odvolanie treba v celom rozsahu zamietnuť.

120 — Rozsudky Vidrányi/Komisia (EU:C:1991:361, body 11 až 13), Aalborg Portland a i./Komisia (EU:C:2004:6, body 47 a 48), ako aj Telefónica a Telefónica de España/Komisia (EU:C:2014:2062, bod 84).

121 — Rozsudok Lindorfer/Rada (EU:C:2007:490, bod 83), Schindler Holding a i./Komisia (EU:C:2013:522, bod 45) a MasterCard a i./Komisia (EU:C:2014:2201, bod 151).

122 — Rozsudok Aalborg Portland a i./Komisia (EU:C:2004:6, bod 365).

123 — Pozri v tejto súvislosti moje návrhy vo veci Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Komisia (C-105/04 P, EU:C:2005:751, bod 137) a moje návrhy vo veci Schindler Holding a i./Komisia (EU:C:2013:248, bod 190); v tomto zmysle rozsudky Schindler Holding a i./Komisia (EU:C:2013:522, body 155 a 156) a Kone a i./Komisia (EU:C:2013:696, body 40 a 42).

124 — Rozsudky Baustahlgewebe/Komisia (C-185/95 P, EU:C:1998:608, bod 128), Dansk Rørindustri a i./Komisia (EU:C:2005:408, body 244 a 303) a Papierfabrik August Koehler a i./Komisia (C-322/07 P, C-327/07 P a C-338/07 P, EU:C:2009:500, bod 125).

125 — Rozsudky Baustahlgewebe/Komisia (EU:C:1998:608, bod 128), Dansk Rørindustri a i./Komisia (EU:C:2005:408, body 244 a 303) a Papierfabrik August Koehler a i./Komisia (EU:C:2009:500, bod 125).

126 — Rozsudky Weig/Komisia (C-280/98 P, EU:C:2000:627, body 63 a 68) a Sarrió/Komisia (C-291/98 P, EU:C:2000:631, body 97 a 99).

127 — Rozsudky E.ON Energie/Komisia (EU:C:2012:738, bod 126) a Schindler Holding a i./Komisia (EU:C:2013:522, bod 165).

128 — Rozsudok Team Relocations a i./Komisia (C-444/11 P, EU:C:2013:464, body 76 a 88).

V – **Trovy konania**

151. Podľa článku 184 ods. 2 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora, ak Súdny dvor zamietne odvolanie, rozhodne aj o trovách konania.

152. Podľa článku 138 ods. 1 a 2 v spojení s článkom 184 ods. 1 rokovacieho poriadku účastník konania, ktorý vo veci nemal úspech, je povinný nahradiť trovy konania, ak to bolo v tomto zmysle navrhnuté; ak je viac účastníkov konania, ktorí vo veci nemali úspech, Súdny dvor medzi nich rozdelí náhradu trov konania. Keďže Komisia navrhla zaviazať odvolateľky na náhradu trov konania a odvolateľky nemali úspech vo svojich dôvodoch, musia byť zaviazané na náhradu trov konania. Keďže podali odvolanie spoločne, musia tieto trovy konania znášať spoločne a nerozdielne. [129]

VI – **Návrh**

153. Na základe vyššie uvedeného navrhujem Súdnemu dvoru, aby rozhodol takto:

1. Odvolanie sa zamieta.

2. Dole Food Company, Inc. a Dole Fresh Fruit Europe OHG sú povinné nahradiť trovy konania spoločne a nerozdielne.

129 — Rozsudok Akzo Nobel Chemicals a Akcros Chemicals/Komisia (C-550/07 P, EU:C:2010:512, bod 123); v tomto zmysle rozsudok D a Švédsko/Rada (C-122/99 P a C-125/99 P, EU:C:2001:304, bod 65); v druhom z uvedených prípadov podali D a Švédske kráľovstvo dokonca dve osobitné odvolania a predsa boli zaviazaní nahradiť trovy konania spoločne a nerozdielne.